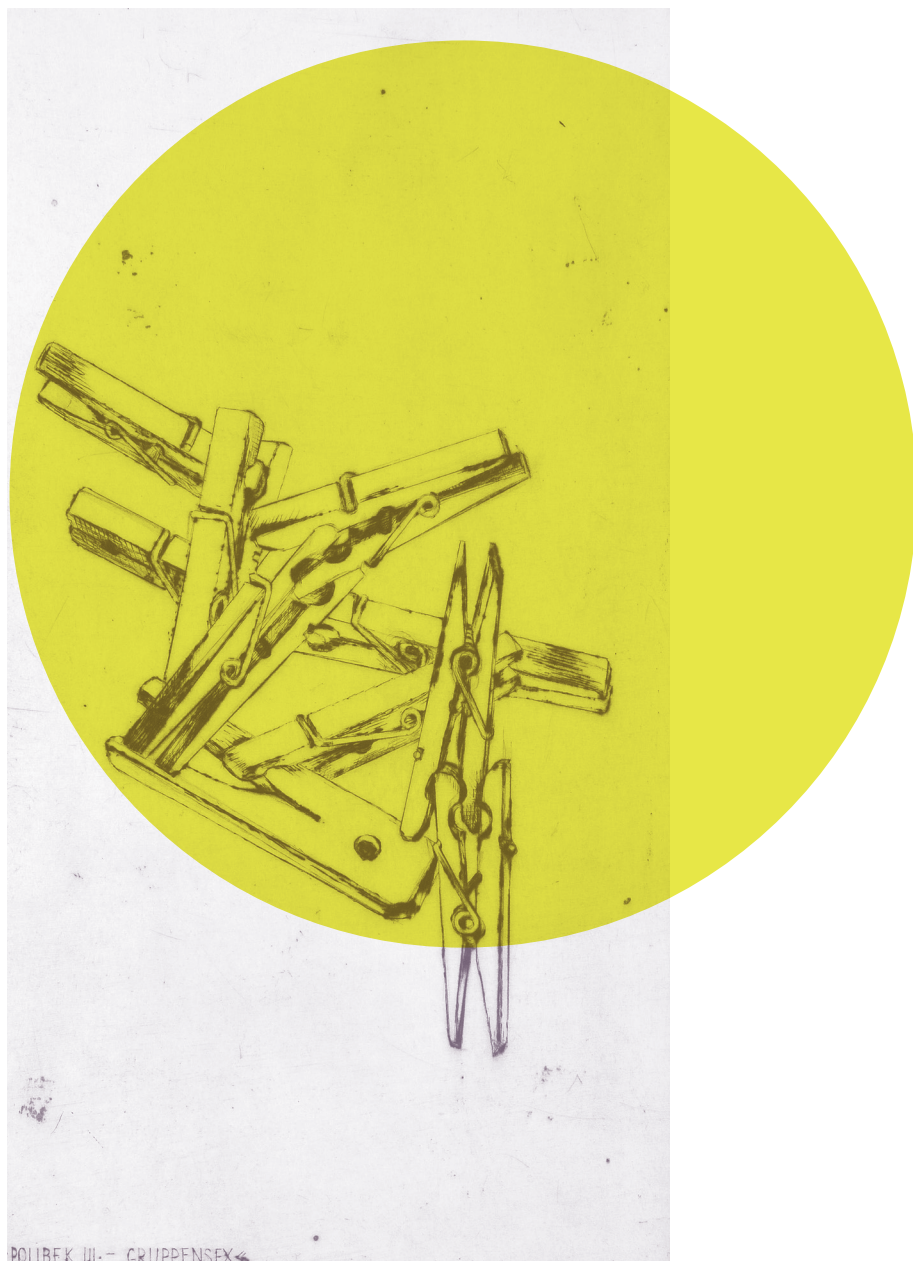

Galerie Lázně
Liberec — 2025

Naděžda Plíšková Jana Farská Hájková (ed.)

Naděžda
Plíšková

Naděžda Plíšková

Editor / Edited by © Jana Farská Hájková, 2025

Spoluautoři / With contributions by © Klára Váně,

Alice Koubová, Duňa Slavíková, Marianna Placáková,

Michael Špirit, Karolína Neprašová Kračková, 2025

Fotografie / Photos © Oto Palán, Jaroslav Trojan,

Jakub Hrab, archiv KGUVZ, 2025

Překlad / Translation © Elizabeth Spacilova, 2025

Graphic design © Jiří Troskov, 2025

© Galerie Lázně Liberec, 2025

ISBN 978-80-87707-72-2

Obsah / Contents

9/10

Jízlivá něha Naděždy Plíškové
The Wry Tenderness of Naděžda Plíšková

(Jana Farská Hájková)

73/74

Grotesknost každodennosti.
Vliv pop-artu v tvorbě Naděždy Plíškové
The Grotesqueness of Everyday Life.
The Influence of Pop Art in the Work
of Naděžda Plíšková

(Klára Váně)

85/86

Sedm variet hry a smíchu
Seven Varieties of Play and Laughter

(Alice Koubová)

97/98

Balancování mezi životem a tvorbou
v díle Nadi Plíškové
Balancing Life and Creativity in the Work
of Naďa Plíšková

(Duňa Slavíková)

111/112

„Proč už nejsem stará, když už nejsem mladá.“
Feministické přístupy Naděždy Plíškové
“If I’m no longer young, why aren’t I old yet?”
The Feminist Approaches of Naděžda Plíšková

(Marianna Placáková)

123/124

Básnířka Plíšková
Plíšková the Poet

(Michael Špirit)

135/136

Rozhovor s Karolínou Neprašovou Kračkovou
Interview with Karolína Neprašová Kračková

143

Biografie
Biography

147

Samostatné a skupinové výstavy Naděždy Plíškové
Solo and Group Exhibitions of Naděžda Plíšková

153

Díla
Works

Jízlivá něha Naděždy Plíškové

Jana Farská Hájková

*Sluníčko
by mělo svítit spíš
v noci
ve dne
je i tak dost světla
(1972)*

Kreslířka, grafička a sochařka Naděžda Plíšková patří mezi etablovaná jména českého výtvarného umění druhé poloviny šedesátých let. Její nejznámější díla, slavná *Mona Lisa* v natáčkách a neméně slavná grafika *Můj manžel*, patří do „zlatého fondu“ poválečné moderny a jsou i v povědomí široké veřejnosti. Životními osudy patří Naděžda Plíšková mezi autory tzv. neoficiální scény, jak je umění české poválečné neo-avantgardy často označováno. Autorka, která vstoupila na uměleckou scénu začátkem šedesátých let, se spolu s dalšími, dnes už ikonickými jmény českého kánonu výtvarného umění stala nejprve prominentní umělkyní, vystavující v předních českých, ale i zahraničních galeriích. Etapa oficiálního uznání bohužel trvala relativně krátce a byla rázně ukončena nástupem normalizace sedmdesátých let. Marasmus režimní cenzury dalších dvou dekad, který jen výjimečně prorazila výstava v některé z městských nebo krajských galerií, pak trval dlouhých dvacet let. Devadesátá léta sice mnohým autorům přinesla částečnou satisfakci a i pro Naděždu Plíškovou znamenala nový rozvoj v tvorbě, zastihla ji však v dlouhotrvajícím boji s vážnou nemocí, která jí neumožnila se do uměleckého světa plně navrátit.

Jak vlastně Plíšková byla a je v uměleckém světě vnímána? Zcela jistě jako nesporný talent, snad později utlumený nejprve vážným úrazem, posléze pak neméně těžkou nemocí. Jako osobnost do posledního dechu komplikovaná, tvrdohlavá a provokující. Jako autorka v mnoha ohledech překvapivě drsná a rebelující, a v jiných zase nečekaně něžná a senzitivní. Jako jedna z umělkyň načínajících už koncem šedesátých let feministickou tematiku, v českém prostředí tak vzácnou a obvykle spíše nechtěnou. Jako autorka, která ve svém dile pracovala s vtípem, ze kterého mrazí, a s upřímností, ze které mrazí ještě více.

The Wry Tenderness of Naděžda Plíšková

Jana Farská Hájková

*The sun
should instead emit light
at night
at day
it's light enough anyway
(1972)*

Illustrator, printmaker, and sculptor Naděžda Plíšková ranks among the established names on the Czech art scene of the 1960s. Her most well-known works are widely recognized by the Czech public; her *Mona Lisa* in hair curlers and her no less memorable print, *My Husband*, are among the great classics of postwar modernism. Shaped by the circumstances of her life, Naděžda Plíšková came to be associated with the “unofficial scene,” a term commonly used for Czech postwar neo-avant-garde art. Emerging in the early 1960s alongside other names which have since become iconic figures in Czech art, Plíšková was was a prominent artist early on, exhibiting in leading Czech and international galleries. Unfortunately, however, this period of official recognition was relatively short-lived and abruptly halted by the onset of the Normalization period in the 1970s. What followed were twenty long years of decay under government censorship, broken only occasionally by an exhibition in a municipal or regional gallery. Although the 1990s brought a measure of vindication to many artists and marked a new evolution in Plíšková’s work, the decade also found her in the midst of a long struggle with serious illness that prevented her from fully returning to the art world.

How has Plíšková been viewed in the art world? Certainly as an undeniably talented artist, her trajectory perhaps later restrained first by a serious injury, and then by an equally serious illness. As a person she was complicated, stubborn, and provocative to her very last breath. As an artist she was strikingly tough and rebellious in many respects, yet unexpectedly tender and sensitive in others. She was among the few women artists who, as early as the late 1960s, began to explore feminist themes—rare in the Czech context and generally unwelcome. In her work wielded a biting humor that chills and an honesty that chills even more.

Autoportrét v černém svetru, 1956, litografie, papír, 62,5 x 48 cm

Self-Portrait in a Black Sweater, 1956, lithograph on paper, 62.5 x 48 cm

aut. lit., autoportrét

Radě Hložek st.

⁰¹ I kindly thank Karolína Kračková Neprašová, the daughter of Naděžda Plíšková, for providing access to her mother's works and personal documents.

⁰² Naděžda Plíšková and Marianna Placáková, *I, Naděžda Plíšková*, trans. Tomáš Hausner (Prague: Museum Kampa – Jan and Meda Mládek Foundation, 2019).

Over the past two years I have had the opportunity to examine her personal family archive⁰¹ and study available documents and articles from period publications, thus sharing her experience of the atmosphere of the postwar decades. Plíšková's family archive contains a number of preparatory sketches with notes, photographs, early drawings and prints from her student years, as well as sculptures from her later period which broaden understanding about her oeuvre, even though it does not contain any diary entries or accounting records. In this context, I am presenting the results of my research to readers without making any claims to a complete picture of the artist. I am introducing the story of a woman artist with exceptional talent, a story that includes not only her personal statement, but also the story of an entire generation of artists on the Czech postwar scene. At the same time, it is a story that has never been elaborated in detail. Besides texts from catalogues and published articles, essentially only Marianna Placáková has explored the artist in a longer text for the *I, Naděžda Plíšková* exhibition at Museum Kampa in 2019.⁰²

Childhood and Studies

Naděžda Plíšková, known to her friends as Naďa, was born in Rozdělův (Kladno) on November 6, 1934; her mother's side of the family worked at the local mines. The waning years of the First Republic brought a certain level of regularity to the family; her father Ota Plíšek worked at the family distillery in Prague during the week, returning to his family in Kladno for the weekends. Young Naďa thus largely grew up with her mother—whom she as an adult deeply admired, as her poetry reveals⁰³—but she adored her father, all the more the less time she got to spend with him.

World War II and the later onset of communist totalitarianism had a profound impact on family life. In 1942, her father was sent off as a forced laborer to Nazi Germany, where he caught pneumonia and died. After the war, the family distillery was nationalized. Plíšková's recollections of her childhood are tinged with bitterness: "The Plíškas were some poor has-beens, my dad died when I was eight ..."⁰⁴

Naděžda started drawing as a child and her talent was undeniable, making the choice of school quite simple. She applied to the State School of Graphic Arts in Prague, also known as the Hollar School, but failed to be accepted on her first attempt. A simple rock served as her model, but she drew it quickly and without detail. After spending a year as an office assistant, she tried again, this time taking great pains with the same model, and was successful. The many small prints from her student years preserved in the family archive reveal that coursework demanded a high level of drawing technique—something that came easily to her. Naděžda Plíšková is an example of an artist who blended innate talent with a persistent, honest approach to the craft. Over the four years she spent at art school, her evident talent was deepened by her engagement with drypoint and etching—techniques that would accompany Plíšková for the remainder of her life.

After graduating in 1954, she entered the Academy of Fine Arts in Prague, where she studied printmaking under Professor Vladimír

⁰³ Cf. Naděžda Plíšková, "Cáčorka capala cestičkou, počákala ji celičkou," in *Plíšková podle abecedy*, vol. 1, *Plíšková v krabici*, 2nd rev. ed. (Prague: Torst, 2019).

⁰⁴ Naděžda Plíšková, "Až řekne Bůh dost, chtěla bych být doma v posteli...", interview by Nikolaj Stankovič, *RRR rozhovory*, 1st ed. (Prague: Revolver Revue, 2016), 442.

01 Za poskytnutí přístupu k dílům a osobním dokumentům děkuji Karolině Kračkové Neprašové, dceři Naděždy Plíškové.

02 PLÍŠKOVÁ, Naděžda a PLACÁKOVÁ, Marianna. *Já, Naděžda Plíšková*. Praha: Museum Kampa – Nadace Jana a Medy Mládkových, 2019.

V průběhu uplynulých téměř dvou let jsem měla příležitost prozkoumat autorčin osobní archiv,⁰¹ prostudovat dostupné dokumenty a články z dobového tisku a tím s autorkou sdílet atmosféru poválečných dekád. Zmíněný archiv obsahuje řadu přípravných kreseb s poznámkami, fotografie, rané kresby a grafiky ze školních let nebo i plastiky z pozdního období autorky, které rozšiřují chápání její tvorby, ačkoliv neobsahuje žádné deníkové zápisy či účetní záznamy. V tomto kontextu předkládám čtenářům výsledky svého výzkumu. Představuji příběh umělkyně s výjimečným talentem, příběh, který nenese jen rovinu osobní výpovědi, ale je příběhem celé generace autorů české poválečné scény. A zároveň se jedná o příběh, který doposud nebyl podrobně zpracován. Vedle katalogových textů a článků v tisku se životním osudem autorky zabývala Marianna Plácáková v delším textu k výstavě *Já, Naděžda Plíšková* v Muzeu Kampa v roce 2019.⁰²

Dětství a studia

Naděžda Plíšková, svým přátelům známá jako Naďa, se narodila 6. listopadu 1934 v Rozdělově u Kladna, z matčiny strany do hornické rodiny. Pomalu se nachylující období první republiky ještě vnášelo do rodiny určitou pravidelnost – otec Ota Plíšek přes týden pracoval v rodinném lihovaru v Praze, na víkendy se vracel za rodinou ke Kladnu. Malá Naďa tak vyrůstala většinou s maminkou, kterou i v dospělém věku hluboce ctěla, jak o tom svědčí její poezie⁰³, ale tatínka zbožňovala o to více, o co méně s ním mohla trávit čas. Druhá světová válka a pozdější příchod komunistického režimu ale do rodinného soužití zasáhly velice silně – v roce 1942 byl otec nuceně nasazen na práci do Říše, kde však onemocněl zápallem plic a zemřel. Rodinný podnik byl po válce znárodněn a sama Plíšková vzpomínala na dětství s mírnou hořkostí: „*Plíškovi byli takový chudý bejvalí, mně umřel tatínek v osmi letech.*“⁰⁴ Naděžda kreslila už od dětství, její talent byl nesporný, a tak i výběr školy byl vcelku jednoznačný – hlásila se na Státní grafickou školu v Praze, tzv. Hollarku. Na první pokus ale neuspěla, jako model sloužil prostý kámen, který nakreslila rychle a nepropracovaně, a tak strávila další rok jako pomocnice v kanceláři. Na druhý pokus už si dala se stejným modelem záležet a na školu nastoupila. V rodinném archivu lze najít mnoho drobných grafik z doby studia, které prozrazují, že školní práce byly vyžadovány v řádné kreslířské kvalitě, která pro autorku nebyla nejmenším problémem. Naděžda Plíšková je příkladem umělkyně, která spojila vrozený talent s vytrvalým, poctivým přístupem k řemeslu. Evidentní nadání bylo během čtyř let střední školy doplněno schopností pracovat s technikou suché jehly a lepu, které budou Plíškovou provázet po zbytek života. Střední školu dokončila v roce 1954 a nastoupila do prvního ročníku AVU, a to do ateliéru grafiky k profesoru Vladimíru Silovskému. Ve školních cvičeních i zde převládal přístup založený na dokonalém zvládnutí řemesla, což ale v grafice, kde se detail a pečlivost neobjevují jen jako technické výzvy, ale jako součást osobitého výrazu, mohlo být pro budoucí

03 Srov.: PLÍŠKOVÁ, Naděžda. *Cácorka capala cestičkou, pocákala ji celičkou. Plíšková podle abecedy*. [Plíšková v krabici 1]. Michael ŠPIRIT (editor). Praha: Torst, 2019.

04 STANKOVIČ, Nikolaj a PLÍŠKOVÁ, Naděžda. *Až řekne Bůh dost, chtěla bych být doma v posteli... S Naďou Plíškovou hovoří Nikolaj Stankovič. Revolver Revue*. 2001, č. 47, s. 205–218; přetištěno v: *RRR rozhovory*. Praha: Revolver Revue, 2016, s. 441–450. S. 442.